

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

V današnji številki kmečka priloga

OBVESTILA
NAPREDNIH GOSPODARJEV

LETNIK VII.

CELOVEC, SOBOTA, 25. OKTOBER 1952

ŠTEV. 75 (535)

Prva kriza avstrijske vlade po letu 1945

Odkar je po novemberskih volitvah leta 1945 bila sestavljena prva legitimna avstrijska vlada po koncu druge svetovne vojne, se ji ni pripetilo, da bi kdaj bila prisiljena odstopiti, razen po ustavnih predpisih ob naslednjih volitvah oziroma ob izvolitvi novega zveznega predsednika. Kljub marsikateri zaostritvi položaja v preteklih sedmih letih, je koalicijski kompromis, pa čeprav včasih — vsaj navidezno — v zadnjem trenutku, vedno spet rešil Figlovo vlado pred pretečimi krizami.

To leto, zlasti pa v zadnjih tednih, so prišla koalicijska trenja z vso jasnostjo na dan. Začelo se je z izmenjavo ÖVP-jevskih ministrov januarja meseca, ki je očitno imela namen — kar se je pozneje tudi vedno bolj in bolj izkazovalo — „brezkompromisnega“ zastopanja temeljne ÖVP-jevske linije na vseh področjih napram socialističnemu koalicijskemu partnerju. V vrstah SPÖ pa tudi niso štedili z „dokazi“, da je vsa krivda za dostikrat nepopularno vladno politiko pri ÖVP ter da je koalicijska le breme za socialiste. Značilna je s tem v zvezi predvsem izjava šefa avstrijskih socialistov, podkanclerja Schärfa, ki jo je sočasno z znano Figlovo izjavo dal jugoslovanskim novinarjem. Govorec o notranjepolitičnem položaju v zvezi s predstoječo volilno kampanjo je dejal, da so nasprotja med socialistično stranko in ÖVP velika. „Če upoštevamo“, pravi dr. Schärf, „da je bil v Avstriji od 1934 do 1938 pravzaprav fašistični režim, v katerem so bili isti ljudje, ki so danes v ÖVP, potem je razumljivo, zakaj je danes koalicijska precej težka.“ (Le mimogrede naj omenimo, da te izjave seveda ni bilo zaslediti nikjer v avstrijskem tisku.)

Z dejanskim začetkom volilne kampanje, v katero že spadajo nedavna medsebojna obtoževanja korupcije, je koalicijski razkol nedvoumno dosegel svoj vrhunec. Eдини pomembni sporazum, do katerega sta se vladni stranki v zadnjem času še dokopali, je bil ta, da sta složno določili termin za nove volitve.

Proračun za 1953 je bil usoden

V ta čas, torej v začetek volilne kampanje in vedno bolj očitne zaostritve odnosov med koalicijskima partnerjema so sovpadale tudi priprave za državni proračun za prihodnje gospodarsko leto. Državni proračun pa nujno terjaja čim širšo enodušnost vlade, ki je pa tokrat izostala. ÖVP-jevski finančni minister in socialistični resorni minister se niso mogli zediniti glede na važne proračunske postavke. Tako ni uspelo, da bi spravili državni proračun pod streho in pred parlament v ustavno določenem roku in zaradi tega je morala vlada — prvič v zgodovini druge republike — podati ostavko.

Na kratko orisani predhodni razvoj pa je bil tak: V torek zvečer naj bi bila v odsotnosti zveznega kanclerja, podkanclerja in zunanjega ministra seja ministrskega sveta, na kateri je bilo predvideno, da se pogovorijo o zadnjih nesoglasjih glede na državni proračun ter da jih premostijo. Seja se ni mogla vršiti, ker na predhodnih koalicijskih razgovorih ni prišlo do sporazuma. Poleg tega baje socialisti niso bili pravočasno obveščeni o vseh podrobnostih proračunskega osnutka, ki bi ga moral predložiti finančni minister, ki je pa na drugi strani svoje ÖVP-jevske kolege točno seznanil s celim osnutkom. Sklicali so ponovno sejo v sredo, za katero so ÖVP-jevci poklicali zveznega kanclerja Figla predčasno z državnega obiska v Benelux-državah, zunanjega ministra dr. Gruberja z nekega zasedanja v Parizu, socialisti pa svojega šefa in podkanclerja dr. Schärfa s kongresa sociali-

stične internacionale v Milanu. Vso sredo so trajali razgovori v SPÖ in v ÖVP, zlasti pa med njima, da bi še v zadnjem trenutku premostili proračunska nesoglasja — tako je poročal tisk. Šlo je pri vsemu nesporazumu za vsote, od katerih socialistični resorni ministri niso hoteli odstopiti, ker so bile predvidene kot dokladle h gradnji stanovanj, za državno doklado rentam, za izboljšanje položaja pripadnikov avstrijske policije in orožništva ter za nadaljevanje železniških gradenj. Po ÖVP-jevski koncepciji naj bi za zagotovitev „zdravega proračuna“ prištedili toliko na vseh pod-

Zvezni prezident odstopa ni takoj sprejel

Vsi koalicijski razgovori pa tudi zadnji poskus na seji ministrskega sveta v sredo so se torej izjalovili. Zato je avstrijska vlada tik pred polnočjo sklenila podati ostavko in je zvezni kancler Figl to dejstvo v četrtek predpoldne uradno sporočil zveznemu prezidentu. Pri zveznem prezidentu se je zglasil tudi podkancler Schärf, dr. Körner pa je obema odgovoril, da si zaenkrat še pridržuje dokončno odločitev ter da naj ta čas stara vlada še naprej vodi posle.

Do zaključka redakcije se položaj še ni spremenil. Razgovori med SPÖ in ÖVP so se spet pozivali, da bi morda do odločitve prezidenta le še skušali kak kompromis. Pravijo, da je zvezni prezident prav iz tega razloga odložil svojo odločitev.

Avstrijski novinarji na obisku v Jugoslaviji

Na povabilo Zveze novinarjev Jugoslavije je v začetku tega tedna odpotovala v Jugoslavijo skupina sedmih avstrijskih novinarjev. Delegacijo sestavljajo po en urednik naslednjih avstrijskih časopisov: „Arbeiter Zeitung“, „Die Presse“, „Wiener Zeitung“ ter „Kleines Volksblatt“, ki izhajajo na Dunaju, „Neue Zeit“, ki izhaja v Gradcu, zastopnik graške „APA“ ter urednik „Tiroler Tageszeitung“.

Avstrijski novinarji se bodo mudili v Jugoslaviji 15 dni ter bodo v tem času obiskali

ročajih, da državni izdatki ne bi bili višji od dohodkov. Pri tem so socialisti obdolžili finančnega ministra, da hoče na račun socialističnih in takih državnih izdatkov, ki bi zavrli brezposelnost, vgraditi v proračun postavke, ki so v korist le malemu številu privilegirancev. Tako ima baje finančni minister dovolj denarja za podporo privatnim ÖVP naklonjenim konfesionalnim šolam, dočim ga nima za gradnjo stanovanj. ÖVP pa s svoje strani trdi, da socialistične zahteve po obdržanju državnih doklad k socialnim potrebam merijo na inflacijo.

Avstrijski, pa tudi inozemski časopisi na najrazličnejše načine komentirajo ostavko avstrijske vlade. V Ameriki na primer ni napravila nobenega posebnega vtisa. Večina tiska, ki se ne prišteva niti ÖVP-jevskim, niti SPÖ-jevskim simpatizerjem, pa bodisi to kominformovski, VdU-jevski ali sicer „neodvisni“ tisk označuje precej enodušno to vladno krizo kot volilni maneuver. Pa tudi dejansko nosi odstop vlade vse znake, ki tako domnevo dopuščajo. Ni tudi izključeno, da je globlji namen krize samo v postavljanju formalnega vzroka za preložitve prihodnjih volitev na še bližnji termin. Spomnimo se, da so nekateri časopisi o tem že pisali, ko so postavljali sedanjí volilni termin. Tudi sedaj v zvezi s tem spet krožijo različne vesti, ki variirajo od decembra do februarja.

Slovenijo, Bosno in Hercegovino ter Makedonijo. Ogledali si bodo različne tovarne, kulturne in zgodovinske znamenitosti ter se razgovarjali z vidnimi predstavniki jugoslovanskega političnega in gospodarskega življenja. Ustavili se bodo tudi na Reki in v Opatiji, drugega in tretjega novembra pa bodo prisostvovali VI. kongresu KPJ v Zagrebu.

S svojim obiskom v Jugoslaviji vračajo avstrijski novinarji obisk jugoslovanskim novinarjem, ki so bili lani septembra v Avstriji.

Dajte tudi Slovencem kar zahtevate za Južne Tirolce

V sredo, na zadnji seji pred odstopom vlade, je državni zbor soglasno odobril avstrijsko-italijanski dogovor o kulturni izmenjavi, ki je bil sklenjen med obema državama v marcu letošnjega leta.

Že v strokovnem pododboru in znova med razpravo v državnem zboru je govornik ÖVP dr. Gschnitzer ostro kritiziral italijansko upravo na Južnem Tirolskem in jo obdolžil, da skuša v škodo nemško govorečega prebivalstva napačno tolmačiti pariško pogodbo, ki sta jo svoječasno sklenila dr. Gruber in De Gasperi. Govornik je dejal, da je bila Avstriji z odcepitvijo Južnega Tirolskega leta 1918 prizadejana velika krivica, ki so jo ponovili leta 1945, in da narod te krivice ne more pozabiti. Govornik je nadalje dejal, da je v pariški pogodbi sicer zagotovljena enakopravnost nemškega in italijanskega jezika in da imajo državljani na Južnem Tirolskem pravico do uporabe materinskega jezika v uradih, pritoževal pa se je, da morajo uradi v medsebojnem poslovanju uporabljati le italijanščino. Dr. Gschnitzer je poudaril, da bi se moralo spoštovanje tuje narodnosti pokazati predvsem v spoštovanju nje-nega jezika.

Izvajanjem ÖVP-jevskega poslanca v dunaj-

skem parlamentu v ničemer ne oporekamo. Kar je povedal, je vse prav in lepo. Vprašali pa bi ga in vse njegove somišljenike v parlamentu, predvsem pa na Koroškem, ali ne smatrajo, da bi bila njegova kritika razmer na Južnem Tirolskem umestna tudi z ozirom na razmere na Koroškem in tod še v veliko večji meri. Kje je na Koroškem enakopravnost slovenskega jezika z nemškim, kje in v katerih uradih imajo državljani slovenskega porekla možnost in pravico do uporabe svojega slovenskega materinskega jezika, kje so uradi, ki bi v medsebojnem poslovanju smeli uporabljati kaj drugega kakor nemščino, kje so sploh slovenski uradniki ali vsaj taki, ki obvladajo slovenščino? Ali ni prav ÖVP med tistimi, ki bi na Koroškem rajši danes kakor jutri preganili še zadnje ostanke slovenščine iz dvojezičnih šol in s tem dosegli, da bi naši ljudje sčasom niti med sabo ne mogli več govoriti v svojem materinskem jeziku.

Dejansko, skrajni čas bi že bil, da bi tudi na Koroškem končno pričelo veljati to, kar je glede Južnega Tirolskega poudaril poslanec dr. Gschnitzer, namreč, da bi se moralo spoštovanje tuje narodnosti pokazati predvsem v spoštovanju njenega jezika.

Avstrija je dala pobudo za sklenitev konvencije z Jugoslavijo o socialnem zavarovanju

Jugoslovanska poluradna poročevalska služba „Jugopres“ je izvedela iz Sveta za ljudsko zdravstvo in socialno politiko, da jugoslovanski strokovnjaki končujejo priprave za svoj predlog konvencije o socialnem zavarovanju med Jugoslavijo in Avstrijo. Vzkrogih, ki izdelujejo jugoslovanski predlog, so mnenja, da bi lahko že v kratkem prišlo do tozadevnih pogajanj med predstavniki jugoslovanske in avstrijske vlade, vendar pa še ni znano, ali so priprave tudi z avstrijske strani že tako daleč uspele. Predlog za izdelavo konvencije o socialnem zavarovanju med Avstrijo in Jugoslavijo je prišel z avstrijske strani letos v juliju med bivanjem avstrijskega zunanjega ministra dr. Gruberja v Jugoslaviji.

Jugopres poudarja, da je Jugoslavija sklenila doslej podobno pogodbo samo s Francijo in sicer pred dvema letoma.

Brezposelnost na Koroškem narašča

Deželni delovni urad javlja, da je bilo dne 15. oktobra na Koroškem 4147 oseb, med temi 2174 moških in 1973 ženskih, ki so iskali delo. Od teh je prejelo 2998 oseb brezposelno podporo. V primeri s septembrom je število oseb, ki iščejo delo, za 403 in onih, ki prejemale podporo, za 245 oseb naraslo. V primeri s preteklim letom pa je število dela iskajočih za 1943 in onih, ki prejemale podporo za 1741 oseb višje. S vprašanjem brezposelnosti se bo odslej bavil novoustanovljeni pododbor deželnega odbora za borbo proti brezposelnosti in za zajamčenje polne zaposlitve. V tem pododboru so zastopane vse prizadete ustanove.

Proslava Dneva Združenih narodov v Celovcu

Včeraj zvečer so tudi v Celovcu proslavili Dan Združenih narodov, obletnico, ko je pred sedmimi leti bila podpisana ustanovna listina OZN v San Francisku. Koroška deželna sekcija Avstrijske lige za Združene narode je priredila v veliki dvorani mestnega magistrata svečano akademijo. Slavnostni govor je imel deželni glavar Ferdinand Wedenig, pri akademiji sodelovala pa sta mešana zbor celovskega učiteljskega in učiteljski orkester. Razen tega je deželni glavar razdelil nagrade za najboljša dela iz nagradnega tekmovanja v šolah, o katerem smo nedavno poročali. Cel večer je bil lepo doživetje in manifestacija za ideje Združenih narodov, za idejo miru.

Proti sprejemu Španije v UNESCO

Francoska nacionalna komisija za UNESCO (mednarodna organizacija za kulturna vprašanja pri Organizaciji Združenih narodov) je sprejela z veliko večino glasov resolucijo, ki poziva sedmo Generalno skupščino UNESCO, ki bo meseca novembra, naj za sedaj odgodi sprejem Francove Španije v članstvo te mednarodne organizacije.

V obrazložitvi resolucije je rečeno, da Francov režim ne spoštuje temeljnih določil o človeških pravicah, zlasti pa ne določil, ki zadevajo pouk in svobodno izmenjavo mnenj. Resolucija prav tako poudarja, da bi utegnil morebitni sprejem Francove Španije v UNESCO povzročiti resne težave tako v UNESCO, kakor pri delu francoske nacionalne komisije za UNESCO.

New York. — Pričakujejo, da bo izbruhnila splošna stavka rudarjev v ameriških rudnikih premoga, ker je vladni urad za mezde razveljavil pogodbo med sindikatom rudarjev in velikimi družbami, po kateri bi delavci dobili povišek 1.90 dolarja na dan.

Hitlerjev duh se spet oživlja v Zapadni Nemčiji

Nemški tisk se je te dni mnogo bavil z vprašanjem BDJ (Bund Deutscher Jugend) in njenimi tajnimi organizacijami, ki so razširjene po vsem ozemlju Zapadne Nemčije.

Mladinsko organizacijo BDJ so osnovali pred dvema letoma, da bi organizirala nemško mladino v borbi proti kominformi. Predstavljala naj bi nekakšen portiuž sicer prepovedani kominformistični mladinski organizaciji FDJ (Freie Demokratische Jugend). Kmalu pa so se v BDJ vgnezdili nacisti. Izražali so splošno nerazpoloženje mladine do kominforme, pri tem pa vsak dan bolj odkrito kazali svoje fašistične navade. Pod okriljem BDJ so organizirali posebno tajno organizacijo, v katero so sprejemali v prvi vrsti bivše SS-ovske oficirje, ki so postali instruktorji. Organizacija je namreč kmalu začela z vojaškimi vajami in prav tako kmalu tudi s političnim delom. Pripadniki teh skupin so začeli zbirati podatke tudi o pripadnikih socialnodemokratske stranke ter sestavljati „črna listo“, na kateri sta med drugimi bila tudi Erik Ollenhauer in Pastor Niemöller. Tako so pod pretvezo, da se pripravljajo za partizansko borbo v primeru, da bi Zapadno Nemčijo napadla ZSSR, ustvarili močno fašistično organizacijo.

Delo teh tajnih organizacij opisuje eden izmed njihovih pripadnikov takole: „Nedavno sem bil v tečaju za partizansko borbo v primeru, da bi ZSSR napadla Zapadno Nemčijo. Na tem tečaju sta bila samo dva mladince, vsi drugi pa so bili starejši ljudje, bivši višji oficirji, med njimi tudi mnogo nosilcev viteškega križa (Ritterkreuzträgerji). Že za prisega, ki smo jo polagali nad Hitlerjevo knjigo „Mein Kampf“, mi je pokazala, kam sem pravzaprav prišel. Večji del časa smo uporabili za pouk sabotažnih akcij, za vaje v streljanju s pištolo itd.“

S čim se bavi ta organizacija, so najprej odkrili v Hessenu. Na zahtevo ministrskega predsednika hessenske vlade so zaprli vse voditelje BDJ, med njimi tudi Erharda Petersa, predsednika te organizacije. Zapadnonemška policija išče sedaj še ostale člane organizacije in vsak dan odkriva skrivališča orožja, ki so jih pripravili ti čudni „poborniki“ demokracije.

To organizacijo so podpirali Američani. Sami priznavajo, da so dali Petersu takoj po napadu na Južno Korejo nalogo, naj v okviru evropske obrambe organizira skupine, ki bi jih lahko uporabili za obrambo pri morebitnem napadu ZSSR. Američani baje niso niti vedeli, da te skupine zbirajo orožje, ali da se celo politično udeležujejo. Tudi o tako imenovanih „črni listah“ ameriške oblasti pravijo, da niso imele pojma. Da so BDJ organizirali na pobudo Američanov, od katerih je tudi dobival denarno pomoč, je v Zapadni Nemčiji splošno znano. Vendar pa uradni krogi poudarjajo, da notranje strukture BDJ niso poznali in da tudi niso vedeli, da še danes obstajajo ilegalne skupine, ki bi baje morale biti razpuščene že v septembru.

Zapadnonemška javnost jemlje primer z BDJ zelo resno. V vsem naprednem nemškem tisku ogorčeno obsojajo delo BDJ, ker vidijo v tej organizaciji nevarnost, da se bo zgodovina ponovila. Hitler je namreč prišel na oblast na podoben način; po SA in kasneje SS je s pomočjo mladine in s pomočjo brez-

obzirnih ljudi v vodstvu države fašiziral Nemčijo. Nemška javnost obsoja tudi Američane, ki so dopustili, da se mladino vzgaja v militarističnem duhu, in da so prepustili vodstvo organizaciji bivšim nacistom in bivšim SS-ovskim oficirjem.

Pod nedolžnim imenom „Zveza nemške mladine“ so se združili elementi, ki pri vsa-

15 milijonov prisilnih delavcev v ZSSR

V Ženevi se je začelo te dni zasedanje posebnega odbora OZN, ki mu je bila poverjena preiskava o prisilnem delu. To je že tretje zasedanje tega odbora. Trajalo pa bo do 22. novembra, kajti odbor bo na podlagi doslej zbranih podatkov sestavil obširno poročilo, ki bo spomladi 1953 predloženo socialnemu odboru OZN.

Ustanovitev in dosedanje delo OZN odbora o prisilnem delu potrjuje besede generalnega tajnika OZN, ki je pred Dnevom Združenih narodov naglasil, da sta potrebna dolgoletno delo in zaupanje za izkoreninjenje največjega vojne zla in za odpravljanje premnogi krivice. Odbor je bil ustanovljen konec leta 1947, ko so predstavniki ameriške strokovne zveze (AFL) na plenarnem zasedanju OZN obtožili države sovjetskega bloka, da uvajajo suženjsko delo za uničevanje svojih političnih nasprotnikov in tudi za izvajanje svojih gospodarskih načrtov. Po tej obtožbi je generalno tajništvo OZN določilo vodstvo posebnega odbora, v katerem so kot predsednik znani indijski diplomat in bivši predsednik socialnega odbora OZN Ramasvani Mudaliar, bivši predsednik najvišjega norveškega sodišča Paal Berg in bivši peruanski zunanji minister Enrique Garcya Sayan, kot tehnični svetovalec pa znani švicarski sociolog H. Zwahlen, ki je tudi zastopnik Mednarodnega urada za delo. Na prvih svojih sestankih in zasedanjih je

kem Nemcu vzbujajo strašne spomine na strašne čase. Ti elementi se kot volkovi v ovčjih kožuhih poskušajo zopet spraviti v ospredje. Žal je BDJ in njihove tajne organizacije samo eden od mnogih pojavov te vrste v Zapadni Nemčiji. To vse je nemški narod že enkrat doživel. Ali se je vse to že pozabilo? V. V.

odbor določil najprej juridično definicijo prisilnega dela, potem pa se je s posebno vprašalno polo obrnil na vse države, da bi dobil podatke o žrtvah koncentracijskih taborišč. Polagoma je zbral take podatke iz 42 držav, medtem ko je prišlo iz sovjetskega bloka samo pismo vlade CSR, ki je trdilo, da OZN in njen odbor nimata nobene pravice zahtevati kakršne koli informacije o notranjih razmerah posameznih držav ter da je tako vse delo novega odbora OZN — ilegalno.

Iz podatkov, ki jih je odbor polagoma zbral, si je lahko za svoje drugo zasedanje sestavil že strašno, čeprav samo približno sliko o suženjskem delu v ZSSR in v satelitskih državah. Samo v ZSSR je nad 200 koncentracijskih taborišč, v katerih je okoli 15 milijonov prisilnih delavcev. Umrljivost teh sužnjevc je na leto 20 do 30% in tako vsa ta taborišča zaslužijo ime uničevalnih taborišč. Na sedanjem zasedanju bodo še enkrat pregledali vsa zbrana poročila, potem pa sestavili obširen pregled doslej izvedenih preiskav, ki bo poslan tudi Mednarodnemu uradu za delo. Ker države sovjetskega bloka niso odgovorile na poslano vprašalno polo, so zdaj v pravem pomenu besede obtoženke na tretjem zasedanju odbora OZN za preiskovanje prisilnega dela.

Četrto zasedanje odbora bo po dosedanji dispoziciji marca ali aprila 1953, morda pa tudi že v začetku leta.

Ozadja se jasnijo

V Celovcu je te dni zasedalo načelstvo ÖVP-jevske organizacije „Kärntner Bauernbund“. Na tem mestu se ne nameravam zadrževati ob bolj političnih kakor strokovno kmečkih referatih, ki so jih imeli predsednik „Bauernbunda“ Ferlitsch, predsednik kmetijske zbornice Gruber in predsednik Zveze akademikov Steinacher. Vsekakor pa zasluži pozornost poročilo, da so na tem zasedanju na novo sestavili predsedstvo te ÖVP-jevske „kmečke“ organizacije. Po časopisnih poročilih tvorijo predsedstvo „Bauernbunda“ med drugimi tile „kmetje“: namestnik glavarja Ferlitsch, prezident kmetijske zbornice Gruber, viceprezident ing. Mayerhofer, predsednik Zveze akademikov Steinacher, zastopnik Zveze gozdnih in zemljiških posestnikov in drugi. V poročilu ni povedano, ali so priprosti člani te organizacije na podeželju prepričani, da bodo prav naštetih „kmetje“ najbolje zastopali interese resničnih kmetov.

Najbolj zanimivo pa je, da je v predsedstvo ÖVP-jevskega „Bauernbunda“ avtomatično vključen tudi vsakokratni predsednik kmetijskih zadrug. Iz tega sledi, kar so doslej skušali vedno prikrivati, da štejejo organizacijo kmetijskega združenstva uradno za del ÖVP-jevskega „Bauernbunda“. Kljub temu pa bodo verjetno tudi še v bodoče skušali komu dopovedati, da je njihovo združenstvo nadstrankarska in zgolj kmetijska ustanova. Znano je, da sprejema koroška Zveza kme-

tjskih zadrug znatne subvencije in kredite iz državnih in drugih javnih sredstev, dočim jih Zveza slovenskih zadrug ne dobiva. Že v tem se vidno očituje velika razlika v odnosu merodajnih faktorjev, razlika, ki more biti narekovana samo po narodnostnih nikakor pa ne gospodarskih vidikih. Ta razlika je sedaj še bolj očita, ko se je izkazalo, da je pozornosti in podpore deležna dejansko strankarska ÖVP-jevska organizacija, medtem ko je ni deležna združna organizacija, ki združuje slovenske zadrugnike brez razlike politične pripadnosti.

Beograd. — V nedeljo 7. decembra bo v Beogradu ustanovni občni zbor zveze abstinentov Jugoslavije. Člani glavnega iniciativnega odbora za ustanovitev organizacije abstinentov že več tednov predavajo po raznih krajih o alkoholizmu kot družbeni nevarnosti.

Prosvetni vestnik

Naša pesem — biser slovenske ljudske umetnosti

Naše ljudstvo ljubi pesem in zna peti. Zato ni čudno, da smo koroški Slovenci v svoji obrambi proti nasilni germanizaciji, ki se je začela v preteklem stoletju, posegli po svoji pesmi. V najbolj črnih dneh sužnosti nas je pesem družila, nas oživljala in spodbujala, nam vlivala poguma, nam dajala vero in upanje. Nam pesem ni bila več sama sebi namen, ampak je v tej borbi zadobila velik političen pomen: pesem je postala važen del vse naše prosvetne dejavnosti, pesem je postala naše orožje.

Naši narodni nasprotniki so kmalu odkrili, kako velik pomen ima ljudska pesem za nas koroške Slovence. Zato so se tudi oni že v preteklem stoletju začeli posluževati naše pesmi za še hitrejšo potujevanje.

Že pred prvo svetovno vojno smo koroški Slovenci imeli blizu 40 samostojnih pevskih zborov, če ne štejemo cerkvenih. Imeli smo tudi okoli 20 tamburaških in godbenih društev. Nekatera teh društev imajo že polstoletno tradicijo. V teh pevskih zborih in društvih se je gojila domača rodoljubna pesem, v njih so živele prelepe koroške pesmi svoje življenje in se tako ohranile do današnjega dne, ko so postale last vsega slovenskega naroda.

Kakor je tvorila naša pesem orožje v naši borbi za obstanek, tako so bili tudi naši pevci med žrtvami, ki so padale vso dolgo dobo naše narodne borbe. Septembra 1936 je prvi slovenski pevec na Koroškem potočil kri za slo-

Luksemburg. — Visoka oblast evropske premogovne in jeklarske skupnosti ter britanska delegacija pri tej organizaciji sta se sporazumeli, da bosta ustanovili skupni odbor za povezovanje Velike Britanije s to skupnostjo. Uradno so sporočili, da bodo v tem odboru predsednik in člani visoke oblasti ter vodja britanske delegacije in njeni člani.

Washington. — Mednarodna banka za obnovo in razvoj je sporočila, da je poslala na prošnjo japonske vlade svojo misijo na Japonsko. Ta misija naj bi proučila ekonomske in finančne razmere na Japonskem, da bi lahko na temelju njenega poročila odločili o dodeljevanju posojila tej državi.

Bonn. — Iz Vzhodne Nemčije je pribežalo septembra v Zahodno Nemčijo malone 20.000 oseb. Zahodnonemška vlada je sporočila parlamentu, da je pribežalo 150% več beguncev kot v juniju. Vlada je hkrati predlagala parlamentu, naj bi trajala še pet mesecev obveznost, po kateri morajo oblasti zahodnonemških pokrajin organizirati časovna zatočišča za vzhodnonemške begunce.

Carigrad. — Turška gospodarska delegacija, ki je pred kratkim obiskala Jugoslavijo, sporoča, da so možnosti za razvoj in vzpostavljanje še širših in živahnih gospodarskih odnosov med Turčijo in Jugoslavijo. Turčija je sklenila, da bo sodelovala na prihodnjem mednarodnem velesejmu v Zagrebu.

London. — Velika ameriška letalska družba „Pan American Airways“ je naročila v Veliki Britaniji tri potniška letala na reakcijski pogon. Prvikrat se je pripetilo, da je ameriška družba naročila potniška letala na reakcijski pogon v Veliki Britaniji. Londonski trgovski krogi sodijo, da je to dokaz, da je Velika Britanija za približno štiri leta pred Ameriko, kar zadeva izdelavo letal na reakcijski pogon.

New York. — Nekdanji generalni sekretar KP ZDA Earl Browder in njegova soproga sta prišla minuli ponedeljek pred sodišče, češ da sta krivo prisegla, ko sta vložila prošnji za ameriško državljanstvo. Earl Browder in njegova žena sta bila iz istih razlogov aretirana že pred nekaj tedni, vendar so ju, ko sta položila kavejco, izpustili.

Avstrijske izgube med drugo svetovno vojno

Med drugo svetovno vojno je po najnovejših poročilih, ki jih je objavil tako imenovani „Črni križ“ (avstrijska organizacija, ki ima nalogo skrbeti za grobove padlih vojakov), zgubilo življenje okoli 280.000 avstrijskih vojakov, za katere je neovrgljivo dokazano, da so padli. Še vedno pa ni razjasnjena usoda nadaljnjih 100.000 vojakov, ki jih še pogrešajo. Verjetno je večina teh tudi padlo, ni pa še bilo mogoče to dokazati.

S knjižnega trga

„Mladi rod“

II. LETNIK — ŠTEVILKA 2

Novembrska številka mladinskega mesečnika „Mladi rod“, ki je pravkar izšla, se enako kakor vse dosedanje in morda še v večji meri odlikuje po svoji pestrosti v zapovrstju natisnjenih pesmic, ljudskih pripovedk, basni in pravljic, ljudskih izrekov in pregovorov, prirodoslovnih in domoznanskih ter drugih poučnih in vzgojnih spisov. Bogata oprema s slikami in risbami, ki živo ponazorjuje posamezne tekste, doprinaša svoj del, da je list od številke do številke vedno bolj privlačen za šolsko mladino, kateri je v prvi vrsti namenjen, in da hkrati postaja priljubljeno čtivo tudi pri starejših ljudeh, ki ga z zanimanjem prelistavajo in prebirajo.

Zlasti razveseljivo pa je to, da se v vsaki novi številki vedno bolj opažajo sadovi priza-

devnosti izdajatelja in urednikov. Dopisi in prispevki iz vrst mladine se množijo, kar dokazuje, da bo Mladi rod sčasoma začel preraščati iz mesečnika za koroško mladino dejansko v list našega mladega rodu. Vsi mladi sotrudniki opisujejo tokrat v svojih prispevkih svoja nepozabna doživetja iz letošnjih počitnic, ko so bili deležni velike sreče, da so mogli s posredovanjem Zveze slovenskih žena uživati nekaj tednov dopusta na Jadranu in si ogledati lepote Jugoslavije. Spričo teh navdušenih opisovanj iz vrst nepokvarjene šolske mladine same se lahko osramočeni skrijejo vsi, ki so z obrekovanjem in lažjo skušali zavirati mladini odhod v počitniške kolonije, da bi jo opeharili za iskreno otroško veselje.

Kakor smo izvedeli, je število naročnikov z novim šolskim letom ponovno naraslo, kar je zelo razveseljivo posebno spričo žalostnega dejstva, da šolske oblasti še vedno niso oskrbele slovenskih šolskih knjig in je „Mladi rod“ še slej ko prej skoraj edini učni pripomoček za učitelje in učenca na dvojezičnih šolah.

vensko zvestobo. Nahujskani nasprotniki, že prepojeni s fašizmom, so takrat v Škofičah surovo ubili našega pevca Miheja Habiha iz Ho-diš, ko se je vračal z velike pevске prireditve na svoj dom. Koroški Slovenci so zvestobo do slovenskega naroda zelo drago plačali. Nepregledna je vrsta žrtev te velike in svete zvestobe. In pri teh žrtvah so naši pevci častno zastopani. Ni društva in zbora, ki ne bi bil dal takih žrtev.

Nacisti so menili, da bodo za večno ubili slovensko pesem koroških Slovencev, če bodo najzvestejšim, najodločnejšim borcem odsekali glave. Toda zmotili so se. Ko slovenska pesem ni mogla več doneti iz naših vasi in delavnice in ko je njen glas pozdravljala domovino samo še iz ječ in taborišč izseljenih in na smrt obsojenih zavednih koroških Slovencev, tedaj se je oglasila iz naših gozdov in koroških planin in njen glas je bil iz dneva v dan močnejši in glasnejši.

Naša koroška pesem je iz naše velike borbe in našega trpljenja izšla čista in prekaljena, dostojna in vredna, da tudi v naši sedanosti in bodočnosti predstavlja vsem Slovincem to, kar jim je zmerom bila — biser slovenske ljudske umetnosti.

Zato jo bomo gojili še s posebno ljubeznijo v bodoči prosvetni sezoni, ko bo spet čas za vaje kot predpriprave za naše pevске nastope!

(Prosto po Prežihju)

KOLENDAR

Sobota, 25. oktober: Knizant in Darija
Nedelja, 26. oktober: Kristus kralj, Evarist
Ponedeljek, 27. oktober: Frumencij, škof
Torek, 28. oktober: Krist. Kr.; Simon in Juda

SPOMINSKI DNEVI

25. 10. 1825 — Rojen skladatelj Johann Strauss, sin — 1838 Rojen francoski skladatelj Georges Bizet.
26. 10. 1787 — Rojen oblikovalec modernega srbskega književnega jezika Vuk Stefan Karadžić, ki ga je vodil pri delu slovenski jezikoslovec Jernej Kopitar — 1850 Rojen slikar Janez Subic — 1854 Rojen hrvatski pisatelj Ksaver Sandor Gjalski.
27. 10. 1782 — Rojen italijanski virtuoz Niccolò Paganini — 1835 Rojen v Podreči na Sorskem polju pesnik Simon Jenko — 1946 Volitve v prvo ustavodajno skupščino slovenskega naroda.
28. 10. 1918 — Razpad Avstro-Ogrske monarhije. Proglasitev neodvisne CSR.

Tinje

Kako usodna je lahko ob današnjem prometu motornih vozil lahko miselna nepredvidnost na cesti, je razvidno iz prometne nezgode, ki se je minuli torek primerila v okolici Tinj. Po cesti iz Celovca v smeri proti Velikovu se je z motornim kolesom peljal orožnik Dreier iz Št. Štefana v Labudski dolini. Na cesti v neposredni bližini p. d. Rupa je stal na desni strani ceste s krompirjem natorjen nezaprežen konjski voz. Ker je bila že tema in je bil voz nerazsvetljen, ga Dreier ni opazil in je z vso brziho treščil v njega. Pri tem je strmoglavil tako usodno, da je zadobil nekaj prelomov desne noge in prelom lobanje. Ponesrečeni orožnik je poškodbam kmalu po padcu podlegel na kraju nezgode. Osebo, ki je odgovorna za na desni strani ceste postavljeni nerazsvetljeni voz, so prijaviteli zaradi prestopka proti varnosti življenja.

Kotmara ves

Minulo soboto se je v Celovcu poročil zidar Hermi Stangl in pripeljal svojo mlado ženo, ki je bila nameščena v bolnišnici v Celovcu v Kotmaro ves, kjer je bila potem v gostilni pri Plajerju svatovščina. Veselo ženitovanjsko veselje je trajalo do jutranjih ur. Zenin je pogostil tudi domače fante, ki so mu prišli ob tej priložnosti čestitati.

V globoki žalosti naznanjamo, da je dne 24. oktobra 1952 ob 1/25 uri zjutraj po daljši bolezni preminul

Anton Lombar

p. d. Lombar v Cirkovčah

Pogreb nadvse ljubljenega moža in očeta bo v nedeljo, dne 26. oktobra 1952, popoldne na pokopališču v Nonči vesi.

Cirkovče, dne 24. oktobra 1952.

Zalujoča žena in hčerka
in ostalo sorodstvo

Jesenske iz Roža

Po treh dneh neprestanega dežja, ki je hotel menda nadoknaditi tisto, kar je poleti zamudil, je nenadoma posijalo sonce. Megle so se dvignile in otožne jesenske barve, ki prekrivajo gozd in polje so se zaskrile v raznih odtenkih svetlih, toplih tonov, ko so jih objeli sončni žarki.

Prav nič mi ni bilo žal, da sem se ta dan raje odločil za vožnjo s kolesom namesto z avtobusom proti Šmarjeti v Rožu, kajti če tako-le potuješ s kolesom, lahko obiščeš mimogrede še tega in onega znanca, postojiš, kjer te je volja — seveda, če te ne priganja čas — in se doobra naučiješ ostrega jesenskega zraka ter nagledaš prelivajočih se barv, ki te vedno znova presenečajo s svojimi neštevilnimi kombinacijami.

Škoda, da sem z vrha humberskega klanca že tako kmalu v dolini pri dravskem mostu! Sedaj je pogled navzdol že dokaj drugačen — dolina je skoro docela utonila v jesenskem razpoloženju in zelene lise se vedno bolj umikajo rujavim in zlatorumenim barvam, ki se bleščeče odražajo od pobeljenih Karavank. Toda že v slabih desetih minutah vožnje navzdol se mi izgubi izpred oči čudovita slika dravske doline s Karavankami, ki me vedno znova prevzame, kadar popotujem tam okrog.

Kako bi človek ne bil dobre volje ob tako lepem vremenu? Tudi 78letni Božičev oče, p. d. Fosar iz Dobrove pri Šmarjeti v Rožu je tega mnenja. Ne gre mu ravno najbolje, saj imajo pri Fosarjevih le majhno posestvo, katerega pa še vedno pridno obdeluje. Orje, seje, kosi in dobre volje mu tako hitro ne

Bistrica pri Pliberku

Pod jesen gre, a čas noben ni kmetu ljubši kot jesen — — — tako je vzkliknil goriški slavček Simon Gregorčič, ko je opazoval opravke kmečkega ljudstva v jesenskem času. Res, imeli smo lepe jeseni tudi pri nas na Bistrici, kjer se v pretežni večini vsi bavimo s poljedelstvom in kmetijstvom, razen malih izjem, ker imamo še nekaj žag in mlinov, stiskalnice za sadje in nekaj obrtnikov. Letošnja jesen ni tako idealna, kakor jo je videl pesnik, ker tudi nam nagaja neprijetno vreme in je delo na polju mokro in neprijetno, vendar kdor le more gre na polje in pomaga spravljati zadnje jesenske pridelke.

Kdor koli išče v delavniki, če je količkaj ugodno vreme, kogar koli doma, ga ne najde, celo znana gostilna pri Srienou je zaprta. In če iščeš pri sosedu znanega uradnega svetnika Leota Krala in bi mislil, da ga boš našel sedaj doma, ko je stopil kot uradnik v zasluženi pokoj, se boš motil. Leota Krala pa išče marsikdo, ker Bistričani in vsa ostala bistriška občina še ni pozabila na njegovo za občino in prebivalstvo koristno delovanje v službi domačega občinskega tajnika, ki je zadeve občinske uprave razumel kot malo kateri tajnik in je bil lahko za zgled vsem tajnikom v sosednih občinah. Po prihodu nacizma pa nje-

govna odkrita značajnost, njegova tesna povezanost z ljudstvom in nepristranska doslednost nekaterim nacističnim priganjačem ni bila po volji, kljub temu, da je ljudem v nešteti zadevah ustregel tudi preko svojih uradnih dolžnosti. Zaradi tega so ga premostili v Št. Vidu na Glini. Toda ljudje so ga iskali tudi v Št. Vidu, ker jim je znal v mnogih zamotanih zadevah pomagati, še bolj so ga pa iskali, ko je bil pozneje nameščen pri deželni vladi v Celovcu.

In iščejo ga pogosto tudi danes, čeprav je v pokoju. Kral rad ustreže in pomaga tudi danes in kar je razveseljivo, njegove duševne in telesne sile so še vedno sveže in prožne. Toda, kakor povedano, te jesenske delavnike, in naj je dan še tako kisel, Krala ni doma. Treba je, da se podaš na polje in med delavkami in delavci na polju ga boš našel. Tam kraljuje, ne, kraljuje ne, temveč dela z vsakim vred in se krivi nad brazdami krompirja in polni košare in vozove pri tem pa s svojim prirojenim humorjem krajša čas svojim sodelavcem.

Tak je naš Kral in takšnega se veselimo. Poleg tega pa zatrjuje, da je kmečko delo lepo in je včasih prijetneje imeti opravka s krompirjem kot z ljudmi, ker prepogosto je res, da je nehvaležnost plačilo sveta.

zapustila pet malih otrok — najstarejši hčeri je dvajnajst let, najmlajši, Franček, pa še ni dopolnil dveh let. Dolgo je bolehal ubožica na raku, dokler je ni smrt rešila neznošnih bolečin. Bila je stara šele 42 let, a je že mnogo pretrpela. Vsa družina je bila izseljena v aprilu 1942. I.: gospodar, gospodinja, dva otroka, gospodarjeva mati in sestra. Stara mati je v taborišču umrla, mlada Magedinka, ki so jo sedaj pokopali, pa je tam rodila sina Jožija. Koliko je prezebala in pretrdala, večkrat je gazila sneg do kolen, da je nabrala par trsk za svojo družinico! Triletno trpljenje v taborišču in težko življenje po vojni, ko se je vrnila v popolnoma izropani dom, je do kraja uničilo njeno šibko zdravje. Bolezen pa je junaško prenašala in je le redko kdaj komu potožila svoje težave.

Izselitev je Magedinove posebno težko prizadela. Z denarjem, ki so ga dobili v povrnitev škode so za silo popravili streho — toda kje je bila živina, oprema, obleka, perilo? Tega so jim za prvo silo nanosili dobri ljudje, a konja, ki je bil pred vojno stalno pri

Slovenska prosvetna zveza naznanja

VABILO

Slovensko prosvetno društvo „Gorjanci“ v Kotmari vesi vabi vse člane na redni občni zbor, ki bo v nedeljo, dne 26. oktobra 1952, ob 14. uri pri Plajerju v Kotmari vesi.

hiši, še danes nimajo. Da, ko bi bilo vse leto delo na cesti, potem bi se lažje preinili dalje, tako pa je letos gospodar imel dela le dva meseca, a ostali čas je bil brez pravih dohodkov. Za številno družino pa je na majhnem posestvu pridelek le prepričel. — Na nakup knjig ni niti misliti in bog ve kdaj bo pri Magedinovi tam v zgornji sobi zopet omara polna slovenskih knjig, tako kot je bila vse do izselitve, ko so jih gestapovci pometali v Dravo.

Skrbi in težav res ni malo. Krompir je zelo slabo obrodil, vzela ga je suša. Tudi seno je pičlo. V zadnjem času pa se je vasi nevarno približala nalezljiva bolezen, ki napada prašiče — ohromelost. V Šmarjeti ji je podleglo že 20 prašičev. V Glinjah sicer še ni takih primerov, toda od Šmarjete do Glinj tudi ni tako zelo daleč.

Prav gotovo je v Glinjah še mnogo novic in morda bi celo izvedel, če bi dalje spraševal po vasi, da se prosvetno društvo pripravlja na kako novo prireditev — toda, žal, to mi ni prišlo na uho.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 16—24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.

19

„In je vreden hvale. Ti me, kakor vidim, nekoliko začudena gledaš, zakaj te za lepega mladeniča sprašujem, misliš si, kaj mi mar tale Milič, jaz sem že odnesla svoj del. Sprašujem tebe, ker si pametna in ker je s teboj, čeprav si ženska glava, laže govoriti kakor s tvojim možem, mojim sinkom Stepkom, ki je vedno kakor nabasana puška. Bodi mi ti v pomoč!“

„Zapovejte, gospod tast in oče,“ se nasmehe Marta.

„Torej, Tomo je sin mojega pokojnega prijatelja Ivana. Miliči so dobra hiša, stara hrvaška kri in pošten. Sicer niso velikaši, samo slivari so, toda dobri gospodarji, vrli junaki in bogaboječi; nič jim ni moči očitati. Vrh tega so jim Zrinjski veliki prijatelji in zaščitniki. Jaz in Tomov oče sva se že v mladih letih pobratila. Ko sem se poročil s prvo ženo, Veroniko stubiško — bodi ji večni mir in pokoj — mi je bil Ivan drug. Oba sva služila gospodu Brinjskemu, oba sva bila skromna plemiča. Ko sem bil kastelan na gradu Brinjskega, Lukavcu, me je zadela velika nesreča tako da sem vse potrošil, kar sem si pridobil.

Od kod naj vzamem denar? Potožim svoje gorje pobratimu. A on? Založi neko svoje posestvo, mi prinese dve vrečici rumenih cekinov in mi jih da brez zaloga in brez obresti na pošteno brado. Rešil me je. Ali ni bil to poštenjačina? Bog me je blagoslovil, postal sem bogataš, potem velikaš in sem mu dolg poplačal, pa sem mu le ostal dolžnik, zakaj, sama reci, tako pošteno srce se ne plača z zlatom. Ni bilo prilike, da bi se mu oddolžil, kakor gre taki plemeniti duši. Ivan je umrl, a mene je postavil za zaščitnika svojemu edincu. Sveta, presveta dolžnost je to. Ne bi legel mirno v grob, če bi se ne rešil dolga, da osrečim svojega varovanca. Tomo se je vrgel po očetu. Poštenjak, vreden, da bo srečen. A kje raste sreča, vprašam? Ali na naših skupščinah in v naših sodiščih, kjer se gospoda tepe ko psi za kost? Ali na naših krvavih bojiščih, ko nosiš glavo v torbi? Slava cvete tam, da, ali slava ne pomeni sreče. Edina sreča, draga snaha, je streha, pod katero te čaka zvesta žena; tvoja hiša je božja cerkev, a žena je njen angel varuh, ako, pomni, ni vrag. Na ženskem srcu minejo vse skrbi in bolečine, da, in skozi ženske solze ti seva raj božji. Zato možko mladež gonim pod vaš sladki jarem, čim se pomole nad usti brke, da ne bi živeli ko cigani. Tudi Stepka sem zgodaj oženil. Veš, kako je tresovit in da mu ženska uzda ne škodi. Dobro sem, hvala bogu, pogodil, ker ste ve Heningovke dobra dekleta. Zdaj sem končal. Ali ti sedaj še ni jasno?“

„Ni mi še povsem, dragi oče.“

„Nekaj pa se ti je zableščalo, ali ne? Čakaj, da ti posvetim. Ali bi ti hotela Toma za svaka?“

„Mar z Zofko?“ vpraša začudena Marta.

„S katero drugo pa? Kar vas je dozorelih, ste se omožile, a Stazika in Katica sta komaj skočile iz zibelke.“

„Pa kako ste se zmislili na Zofko?“

„Tako, kakor se je ona na Toma.“

„Ne razumem vas, dragi tast.“

„Oh, modra Marta! Kje imaš pamet, kje oči? Seveda omožena si, mati, oslabele ti je vid, Tomo bi zaklal turškega cesarja, toda ženske suknje se ustraši kakor miš mačke. In če ga kaj prime, si bo prej pregrizel jezik, kakor da bi komu kaj znil. Samo meni pove vse kakor popu na spovedi. Vse mi je povedal. Joj, joj, če bi bila ti slišala te litanije! Spopadlo ga je kakor vročica, pa sem se mu smejala v brke. Tomo čestokrat prihaja na vaš grad, tu je Zofija, a ti dobro veš, kako je, če se možko in žensko srečuje sredi pota. Oboje je mlado in noro. Kremen in jeklo, snaha! Bilo bi čudno, če se ne bi iz tega izkresala iskra. Seveda, on ni znil nič, ona pa tudi ne, to-la Tomo mi je povedal, da ga je nekako čudno pogledala in oko proč obrnila, molčala in rdevala ter govorila neki nesmisel. Če je tako, Tomo, sem mu rekel, se je zgodila nesreča, ker sta oba ponorela in samo duhoven more vašo pamet ozdraviti. Tudi sam sem začel od strani opazovati Zofko, Snaha, veruj mi, tvo-

ja sestra je ribica, ki se je nataknila na trnek, pa skače in se veseli, da se je ujela. Vidiš, draga Marta, ko sem ta par zasledil, se mi je srce zasmejalo in sem si rekel: Ako Bog da, bo tu imel posla pop, in ne bom miroval, dokler ju ne spravim pod eno streho. Reci, Marta, kako ti je všeč moj Milič, ali bi ga hotela za svaka?“

„Bi, kolikor se tiče mene,“ odgovori Marta, „od srca rada, gospod tast, zakaj za kogar se vi zavzimate, ta mora resnično zlata vreden biti. Posebno še, ko ga tudi Zofka mara, kakor pravite. Jezna sem na negodnico — drugače mi vsako manjšo reč zaupa, a o tem mi ni povedala niti besedice ne. Spominjam se celo, kako je Miliču dvakrat, trikrat huda zabavljala.“

„Ali nisem pogodil?“ se Ambrož zasmee iz srca, „to je prava ženska politika, pa nekateri ne verjamejo, da je Eva v paradizu vzela jabolko od kače. Take ste vse.“

Marta rahlo zardi, potem pa pravi:

„To ne bo šlo tako gladko. Tu je velika zapreka.“

„Kakšna, zaboga?“

„Ne vem, kaj poreče na to gospa mati. Vi jo sami najbolj poznate, gospod tast. Zelo je gosposka! Ni okrutna, a zelo ponosna, ne bo marala za zeta človeka, če ni sin velikega bogataša. To sem od nje stokrat slišala. Trmasta je, ne popusti, četudi se zruši nanjo hrib. Vrh tega jo v tem podpira tudi moja sestra Anka, ki se je ob strani gospoda Konjskega preobr-

Kajenje in zdravje

V Veliki Britaniji se 60.000 zdravnikov udeležuje proučevanja vzročnih zvez med kajo in zdravjem 23 milijonov angleških kadilcev. V Angliji vsak povprečni kadilec potroši kakih 30 funtov (25.000 din) na leto za cigarete, cigare in tobak. Vsak teden pokade angleški kadilci povprečno 1 milijardo 600 milijonov cigaret. Med drugim se angleški zdravniki zanimajo za vprašanje, ali povzročajo kaja raka na pljučih ali ne. Na to vprašanje bodo odgovorili čez pet let, ko bodo objavljena dognanja zdravnikov. Medtem pa neki angleški časnik ob pomoči zdravnikov in na podlagi pisanja vodilnih medicinskih strokovnjakov skuša odgovoriti na mnoga vprašanja kadilcev.

Ne da bi omenjal vznemirljive domneve o raku odgovarja na vprašanje, kako vpliva kaja na zdravje, takole:

„Zelo malo, če je srce zdravo in če ima človek normalen krvni pritisk. Pač pa so kadilci bolj nagnjeni k nahodu in pretirana kaja lahko povzroči motnje v prebavilih, glavobol, nespečnost in pomanjkanje apetita. Poskusi so pokazali, da pojedjo nekadilci tretjino več hrane kakor kadilci.

Ali vpliva kaja na oči? Specialisti za očesne bolezni pravijo, da od tobačnega dima človeka včasih bole oči, da pa jim ni škodljiv.

Ali je kaja bolj škodljiva ženskam, zlasti nosečim, kakor moškim? Ne. Zdravniki pravijo, da število kadečih žensk nenehoma narašča, da pa umrljivost novorojenčkov čedalje bolj pada.

Koliko cigaret lahko človek pokadi na dan brez posebne nevarnosti za zdravje? Večina zdravnikov odgovarja na to vprašanje, da bi bilo 20 cigaret največ, kar bi jih smel človek pokaditi.

Ali je nevarno vdihavati tobačni dim? Če ga kadilec vdihava, se zmanjša neposredni toksični učinek nikotina. Razen tega kadilec, ki dima ne vdihava, navadno ne postane strasten kadilec. Na drugi strani pa drugi ljudje, ki dim vdihavajo, često in hudo kašljajo, ker imajo navado držati prižgano cigareto v ustih, da jim dim nenehoma draži grlo. Pri vsakem vdihavanju se dim z zrakov v bronhijih 15-krat razredči preden pride do pljuč.

Ali kaja ugodno vpliva na živce? Znano je, da nikotin kadilca pomiri. Nikotin vpliva na človeka pomirljivo, če je potr, če se dolgo časi ali če čuti monotonost. Blagodejno vpliva nanj tudi, če se slabo počuti, če ga kaj boli ali če ima huđe skrbi.

Ali naj nehalo kaditi ljudje z želodnim čirrom, slabim vidom, slabim srcem itd.? Na splošno ne. V nekaterih primerih zdravniki ob upoštevanju individualnega stanja bolnika navadno vztrajajo na tem, naj se število cigaret skrči.

Ali je kaja pred zajtrkom škodljiva? Škodljivega učinka nima, le apetit lahko zmanjša.

Ali kaja z ustnikom zmanjša škodljivost nikotina? Po splošnem mnenju zdravnikov je razmerje vdihavanja nikotina odvisno od ust-

nika. Če ta teorija drži, je za kadilca tembolje, čim daljši ustnik ima.

Kako se kadilce najlažje odvadi kaditi? Najboljše zdravilo je volja. Kaditi nehaj trenutno, enkrat za vselej, ne pa da se tolažiš, da poš pokadil na dan manj cigaret, da bi se tako odvadil. Najbolj si kadilec zaželi cigarete 24 ur potem, ko je nehal kaditi, potlej pa želja polagoma pojema. Navadno preneha po enem tednu. Nekateri zdravniki trdijo, da človek najlažje neha kaditi med prehladom.

Ali kaja skrajša človeku življenje? Na splo-

šno ljudje, pa tudi nekateri zdravniki, mislijo, da skrajša življenje za pet let. Na podlagi dosedanjih proučevanj so prišli do sklepa, da doživi od 100 kadilcev 66 šestdeseto leto, od 100 kadilcev, ki kade malo, dočaka starost 60 let 61, od strastnih kadilcev pa jih doživi 46. leto samo 46. Specialist za bolezni srca dr. Charles Baker pa je v nekem predavanju na sestanku zdravnikov in bolničark v neki bolnišnici rekel: „Če je življenje kadilcev malo krajše, je pa morda prav zaradi tega bolj veselo.“

Gorska reševalna služba in smučarske skakalnice v Avstriji

Že desetletja uveljavljena avstrijska organizacija gorske reševalne službe šteje danes v Avstriji 3188 mož v reševalni službi. To moštvo sestoji iz najboljših hribolazcev, ki je vedno pripravljeno se založiti za reševalne akcije. Skupno je v Avstriji 318 gorskih obveščevalnih postaj, ki lahko vsak čas telefonično kličejo reševalno službo na pomoč. Oprema gorske reševalne službe je dobra in razpolaga med drugim tudi z brezžičnimi brzozavni napravami. Enotnost izvežbanja o načinu reševanja jamči za uspešne akcije. Izborne re-

Praktični nasveti

Mokre dežnike razpenjamo samo na pol sicer se tkanina preveč nategne in natrga. Da pa kovinski deli ne zarjave, jih namažemo z vazelinom.

*
Stekleni in porcelanasti predmeti se bodo lepo bleščali, če jih operemo v krošnjirjevi vodi.

*
Krompir lupimo pod tekočo vodo, da nam prsti ne počrne.

*
Če želiš, da se pijača hitro shladi, jo potavi v slano vodo.

*
Če imamo rdečo in vneto kožo, stavimo si nanjo obloge lipovega čaja, prej pa si obraz očistimo z oljčnim oljem.

URADNE OBJAVE

NA DAN VERNIH DUŠ NE BO ŠOLSKEGA POUKA

Deželni šolski svet za Koroško javlja, da bo dan vernih duš, ki bo letos dne 3. novembra, prost šolskega pouka.

PAKETI DO 15 kg DOPUŠČENI V PROMETU MED AVSTRIJO IN ZAP. NEMČIJO

Od 15. X. so v prometu med Avstrijo in Zapadno Nemčijo vključno Zapadni Berlin dopuščeni tudi vnunostni paketi do 15 kg teže. Natančnejša pojasnila dajejo poštni uradi.

nila v prevzetno velikašico. Tega se jaz bojim.“

„Ne boj se, hči moja,“ pomirja Ambrož snaho, „te dve ženski vzamem nase. Marsikatero vražje hudo pravdo sem za svojega življenja speljal srečno do konca, ni vrag, da ne bi ukrotil te dve ženski. Velikaš! Neumnost! Kaj pa so bili Heningovci? Kaj Gregorjanci? Preprosti slivarji, snaha, mali plemiči, ki so se počasi povzpeli do magnatstva. To se bo lahko tudi Tomu posrečilo, če je to tako važno. Plemeniti je tisti, ki je žlahtnejšega srca ko drugi, ki je poštenjši, in pravi velikaš tisti, ki je postal velik po sebi, a ne po mleku, ki ga je sesal iz plemiških prsi. Ti, snaha, pokliči najprej Zofko k sebi in ji poglej ostro v srce. Ne zvitorepi in ne hodi ko maček okoli vrede kaše, marveč jo odkrito, naravnost in krepko primi za dušo. Materi pa izprva namigni tako od daleč. Ti to umeš, pa poš gospo Uršulo lažje potegnili na svojo stran kakor Anka s svojo gosposčino. Vem, da tebi bolj veruje. Tako naredi, snaha, to je moja želja, a Bog mi je priča, da tvoji sestri dobro želim. Ali hočeš, Marta?“ vpraša Ambrož, vstane in poboža Marto po licih.

„Hočem, gospod tast, vaša želja mi je zakon. Vem, da se prava sreča gradi samo na srcu, ljubezen pa je od samega Boga. Zbrala bom vse moje moči, da bo izteklo po vaši volji.“

„Zahvaljujem te, dobra duša,“ reče stavec in poljubi snaho na čelo. „Nebesa naj blagoslovijo tebe in tvoje potomstvo. Zdaj grem

med gospodo, ker se imamo še veliko važnega dogovoriti, a ti se loti posla, saj si pametna ženska.“

Počban odhiti naravnost h krogu gospode, ki se je sredi dvorišča zelo živahno razgovarjala.

„Gospodje in bratje,“ pravi, „čas je, da se dogovorimo še pred večerjo. Zato vas prosim, da greste z menoj v zgornje dvorane, a vi, mladi gospodje se zabavajte z ženskim svetom. Pride čas, ko bo skrč za državo padla na vaša ramena.“

Starejši gospodje in sinovi so se z banom povzpeli v gornje nadstropje, mladina pa se je razkropila po parku. Marta se ogleda, toda Miliča ni bilo več na dvorišču, pa tudi deklet ne. Mlada gospa se odpravi v veliki park, da poišče tam svojo mlajšo sestro. Išče jo tu in tam pod velikimi drevesi, pod senco ogromnih jelk in smrek, za cvetočim grmovjem, a o Zofki ni nikjer nobene sledi. Tu in tam so jo ustavljale klepetajoče gospe, ki so se sprehajale po vrtu in alejah ter se smejale šalim veselega očeta Didaka. Naposled — začelo se je že počasi večeriti — zasliši nekoliko glasnejše govorjenje, v katerem razloči Zofijin glas. Gospa Marta se približa in se ustavi v gabrovi senci tako, da je ne morejo videti, ona pa je mogla slišati, kaj se govori. Zofija je stala blizu sence prekrizanih rok in s sklonjeno glavo. Bilo je to dekle nežno, polni obrazek pa so obdajali zlati lasje, ki so bujno padali na ramena svetlomoder halje. V črnih očeh ji je drhtela solza, drobna rdeča usta pa je na-

brala v na pol sladki, na pol bridki smeh. Zraven nje stoji mladi Milič, ki Zofiji nekaj ponižno govori, a pred Zofijo nemo joče Jana, hči slepega Jurka iz Brdovca. Milič pravi:

„Oprostite, gospodična, da sem vas tukaj ustavil. Ko se je gospoda pripravljala, da se zbere na dogovor, sem krenil iz dvorca na cesto. Tu srečam to dekle, ki s solznimi očmi hodi okoli in plaho gleda v poslopje. Po obleki sem razbral, da je Hrvatica in jo vprašal, koga išče. Odgovori, da vas, toda se boji stopiti v grad, ko se je zbralo danes v njem toliko gospode. Rekel sem ji, da jo bom pripeljal k vam, pa evo jo!“

„Hvala vam za to, naj bo v korist vaši duši, mladi gospod,“ spregovori skozi solze Jana, „zdaj se ne bojim več, ker sem pri svoji sestrici, pri gospici Zofiji.“

„Da, pri svoji sestrici, draga Jana,“ reče z mehkim glasom plemkinja in poda kmetici roko. „Dobrodošla, naj ti Bog da srečo. Dolgo se nisva videle, sirotica ti moja. Vidiš, zlobni ljudje ne dajo, da bi z gospo mamico prebivala na Susjedu, pa moram bivati tu pri svoji sestri Marti. Povej, Jana, zakaj si me poiskala, kaj te je prineslo sem na Mokrice?“

„Nesreča, velika nesreča, sestra.“

„Nesreča, zaboga! Kakšna nesreča, sirotica moja?“ živahno vpraša Zofija. pristopi k Jani in ji položi roko na ramo.

„Ali niste ničesar slišali, ničesar?“ jo selakinja plašno gleda.

„Ničesar, dušica, govori!“

(Dalje)

Razpis štipendij

Koroška deželna vlada bo razdelila na avstrijske visokošolce, ki so rojeni ali bivajo na Koroškem za študijsko leto 1952/1953 naslednje štipendije:

30 deželnih štipendij po 700 šil. = 21.000 šil.
55 deželnih štipendij po 600 šil. = 33.000 šil.
60 deželnih štipendij po 500 šil. = 30.000 šil.
58 deželnih štipendij po 400 šil. = 23.000 šil.

Prošnje je treba vložiti najpozneje do 10. novembra na naslov: Urad koroške deželne vlade, oddelek 5, Celovec. O prilogah, ki jih morajo novi prosilci ali taki, ki že prejemajo kakšno deželno štipendijo ali študijsko podporo prošnji priložiti, je poizvedeti na pojasnilih na črnih deskah visokošolskih rektoratov in dekanatov ali pri teh uradih ter pri Avstrijskem visokošolstvu (socialni referat). Prepis o razpisu štipendij je mogoče zaprositi tudi pri oddelku 5 koroške deželne vlade.

*

Koroška deželna vlada bo razdelila na avstrijske dijake in dijakinje moških in ženskih učiteljskih, ki so rojeni ali bivajo na Koroškem za študijsko leto 1952/1953 naslednje deželne štipendije:

10 deželnih štipendij po 400 šil. = 4.000 šil.
16 deželnih štipendij po 300 šil. = 4.800 šil.
12 deželnih štipendij po 200 šil. = 2.400 šil.

Prošnje je treba vložiti najpozneje do 31. oktobra pod naslovom: Urad koroške deželne vlade, oddelek 5, Celovec, pri ravnateljstvu učiteljskega. Kakšne priloge morajo novi prosilci ali taki, ki že prejemajo deželno štipendijo ali kakšno podporo, prošnjam priložiti, je razvidno iz štipendijskega razpisa na deski šolskih direktoriatov ali pri direktoriatu sami.

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Sobota, 25. oktober:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 7.15 Pestre melodije — 8.45 Biseri slovenske književnosti: Ep. Kar športnika zanima — 9.05 Zelje poslušalcev — 10.15 Šolska oddaja — 10.45 Vede dopoldne — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 14.30 Zeli si kaj! — 16.15 Filmski magazin — 17.40 Philips revija — 18.30 J. Špicar: Osojski športnik. Zvočna igra — 20.00 Poročila, pet minut od dneva — 20.15 Športna poročila — 22.30 „Tako ne bo nikdar več!“

Nedelja, 26. oktober:

7.15 Duhovni nagovor. Jutranji koncert — 8.10 Kmečka oddaja — 10.00 Maša — 11.15 Lepe melodije — 12.45 Kulturno zrcalo tedna — 13.00 Opoldanski koncert — 13.45 Ura jagrov! — 14.45 Pozdrav za mesto in deželo — 17.30 Sport in glasba — 19.10 Mala nedeljska revija — 20.00 Poročila, teden in mi — 20.15 Športna poročila — 20.20 Zabavni koncert.

Ponedeljek, 27. oktober:

6.15 Jutranja glasba — 7.15 Pestre melodije — 9.05 Zelje poslušalcev — 10.15 Šolska oddaja — 10.45 Vede dopoldne — 11.00 Šolska oddaja — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 13.45 Glas mladine — 14.10 Kar si želite — 14.30 Poročila in objave. Teden in mi. Mojstri besede: E. A. Poe — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Pevska ura — 16.30 Za osamljenega in bolnega — 17.10 Popoldanski koncert — 19.15 Tukaj je

Evropa — 20.00 Poročila, pet minut od dneva — 20.15 Literatura v ponedeljek — 20.40 „Siegfried“ od Richarda Wagnerja.

Torek, 28. oktober:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 9.05 Zelje poslušalcev — 10.15 in 11.00 Šolski oddaji — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 14.10 Kar si želite — 14.30 Poročila in objave. Zdravniški vedež. Okno v svet — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Za ženo in družino — 16.00 Solistična ura — 17.10 Popoldanski koncert — 18.30 Kulturno zrcalo tedna — 18.45 Kmečka oddaja — 19.15 Velika šansa! — 20.00 Poročila, pet minut od dneva — 20.45 Večerni koncert zabavnega orkestra Alpenland — 23.00 Plesna glasba.

RADIO LJUBLJANA

Sobota, 25. oktober:

5.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! — 7.00 Radijski koledar in pregled tiska — 12.00 Opoldanski koncert — 12.40 Od melodije do melodije — 13.00 Jezikovni pogovori — 14.00 Hrvatska narodna glasba — 14.40 V valčekovem ritmu — 15.10 Arije in ples iz oper — 16.40 Slovenke narodne pesmi — 17.00 Narodne in umetne pesmi poje Ljubljanski komorni zbor — 17.20 Za pionirje — 18.00 Radijske beležke — 19.00 Radijski dnevnik — 19.40 Lepe melodije izvajajo solisti in veliki zabavni orkestri — 20.30 45 vseh minut — 21.15 Harmonika in bas na klarinet v en glas, zagodili bodo vam za kratek čas...

Nedelja, 26. oktober:

6.00 Dobro jutro, dragi poslušalci! — 6.30 Pregled tiska — 8.15 Vede melodije — 9.00 Od pravljice do pravljice — 10.00 Dopoldanski koncert — 11.00 Literarno-glasbena oddaja — 11.40 Zelimo vas razvedriti — 13.00 Pogovor s poslušalci — 13.10 Zeleni ste — poslušajte! — 15.10 Zabavni zvoki — 15.30 Za naše kmetovalce — 15.40 Oddaja za našo Primorsko — 16.00 Igra godba na pihala Ljubljanske garnizije pod vodstvom Stjepana Dleska — 16.30 Radijska igra — 18.00 Zvone Kržišnik: Pojdite z nami! — 18.15 Mali koncert lahke glasbe — 19.00 Radijski dnevnik — 19.40 Glasbeni odlomki iz filma — 21.00 Od melodije do melodije.

Ponedeljek, 27. oktober:

5.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! — 7.00 Radijski koledar in pregled tiska — 12.00 Lahka glasba — 12.40 Polke, valčki in mazarke — 13.00 Šahovski pregled — 13.10 Oj, lepo je res na deželi... — 14.00 Igra Orkester Radia Ljubljana — 14.40 S pionirji po glasbenem svetu — 15.10 Igra Orkester Radia Ljubljana — 15.30 Šolska ura za nižjo stopnjo — 16.00 Naši solisti pojo arije — 17.15 Zabavne melodije — 18.30 Jezikovni pogovori — 19.00 Radijski dnevnik — 19.40 Igra Studentski plesni sekstet — 20.00 Okno v svet — 20.10 Simfonični koncert.

Torek, 28. oktober:

5.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! — 7.00 Radijski koledar in pregled tiska — 11.00 Šolska ura za nižjo stopnjo — 11.30 Šolska ura za višjo stopnjo — 12.40 Med glasbenim sporedom kulturni drobiž — 14.00 Zbori pojo slovenske narodne in umetne pesmi — 15.10 Lahka glasba — 16.00 Popoldanski koncert — 17.10 Malo od včeraj in malo od danes — 17.45 Tečaj angleškega jezika — 18.00 Narodne in umetne pesmi poje moški zbor „France Prešeren“ iz Kranja — 18.30 Iz kulturnega življenja po svetu — 19.00 Radijski dnevnik — 19.40 Igra Zabavni orkester Radia Ljubljana — 20.00 Radijska univerza — 20.15 Iz oper Straussa in H. Suttnerjeva — 21.00 Literarna oddaja — 21.20 Melodije in ritmi.